

Kesän 1944 torjuntataistelut

Neuvostoliitto aloitti kesäkuussa 1944 suurhyökkäyksen Karjalan kannaksella ja hieman myöhemmin myös Itä-Karjalassa. Päämääränä oli pakottaa Suomi irtaantumaan sodasta ja liittymään Saksaa vastaan suunnattuihin sotatoimiin. Neuvostoliitto oli varannut Suomea vastaan voimia kaikkiaan noin 40 divisioonaa ja useita erillisiä prikaateja. Hyökkäykseen Karjalan kannaksella osallistui yli 1 000 panssarivaunua, satoja lentokoneita ja useita tuhansia tykkejä.

Tykistön ja ilmavoimien tulitus 9. kesäkuuta suomalaisasemiin oli voimakkainta, mitä siihen asti oli nähty. Etuasema murtui seuraavana päivänä päähyökkäyksen alkaessa. Sen jälkeen puolustajien oli vetäydyttävä ns. VT-asemaan, joka kulki Suomenlahden rannalta Vammelsuusta Kannaksen poikki Laatokan rannalle Taipaleeseen. Puna-armeijan hyökkäys mursi parissa päivässä myös linnoittamisen osalta keskeneräiseksi jääneen VT-aseman. Vastahyökkäys Kuuterselkään ja onnistunut torjuntataistelu Siiranmäessä eivät enää auttaneet tilanteen vakauttamisessa. Kaikki käyttöön saatavat joukot keskitettiin nyt takimmaiseen ns. VKT-asemaan Viipurin - Kuparsaaren - Taipaleen linjalle. Se oli lähes kokonaan linnoittamatta, mutta maasto muuttui noilla seuduilla panssareille vaikeakulkuiseksi.

Heti alkuun VKT-asemassa koettiin kuitenkin ankara takaisku, kun Viipuri menetettiin lyhyen taistelun jälkeen 20. kesäkuuta. Sen jälkeen puolustus sitkistyi, sillä jokainen tiesi nyt taisteltavan viimeisellä linjalla. Jos se olisi murtunut, puna-armeijan hyökkäys olisi voinut jatkua Kymijoen ja Helsinkiin. Talvisodan jälkeen Suomenlahden ja Saimaan välille rakennettua Salpa-asemaa ei olisi ehditty enää kunnolla miehittää eikä se ollut varustuksensa puolesta taisteluvalmiina.

Juhannuksen seutuvilla 1944 suuri osa Suomen poliittista johtoa ja kansaa oli hätäännyksen vallassa kuultuaan Karjalan kannaksen rintamien murtumisesta. Hallitus lähetti Moskovaan ilmoituksen valmiudesta aseleponeuvotteluihin ja kysyi rauhannehtoja. Neuvostoliitto vastasi vaatimuksella saada antautumisilmoitus, ennen kuin rauhasta voitaisiin neuvotella.

Saksa oli kohta hyökkäyksen alettua lähettänyt tuntuva aseapua mutta vaati sen jatkamisen ehtona Suomelta lupauksen pysyä Saksan rinnalla sodassa ja olla tekemättä erillisrauhaa. Presidentti Risto Ryti antoi valtioneuvoston tukemana Saksan vaatiman vakuutuksen Hitlerille osoitetussa kirjeessä. Eduskunnalta ei haettu hyväksyntää presidentin tekemälle sitoumukselle.

Suomen kaikki voimavarat keskitettiin hyökkäyksen torjuntaan. Palvelukseen kutsuttiin asemasodan aikana kotiutettuja ikäluokkia, ja toisarvoiset työt lopetettiin. Puolustusvoimien vahvuus kohosi elokuussa 484 000 henkeen, mikä oli suurin vahvuus koko sodan aikana. Torjuntataisteluissa alkukesällä aiheutuneet 60 000 miehen tappiot kyettiin täydentämään.

Viipurin koillispuolisella Talin - Ihantalan alueella käytiin 25.6.- 9.7. ratkaiseva taistelu. Runsaasti vahvennusta saanut IV Armeijakunta torjui lopulta neuvostoliittolaisen 21. Armeijan hyökkäyksen. Puolustajia oli suhteellisen ahtaalla, noin 15 kilometrin levyisellä rintamalla neljä divisioonaa (n. 40 000 miestä), 20 kenttätykistöpatteriston (yli 200 tykin) tukemana. Taistelut aaltoilivat hyökkäysten ja vastahyökkäysten vuorotellen. Tappiot olivat molemmin puolin raskaat. Suomalaisista noin 2 000 miestä kaatui tai katosi ja 6 000

haavoittui. Puna-armeijan tappiot on arvioitu noin 4 000 kaatuneeksi ja 13 000 haavoittuneeksi.

Rintama taipui, mutta voimakkaan tykistön ja ilmavoimien tukemat vastahyökkäykset pysäyttivät eri suunnissa tapahtuneen puna-armeijan etenemisen Viipurinlahden - Vuosalmen - Vuoksen linjalle. Neuvostoliiton joukkoja ryhdyttiin vetämään heinäkuun puolivälissä Karjalan kannaksen taistelualueelta selustaan huollettaviksi ja yhtymään suurhyökkäykseen, joka oli kesäkuun lopulla alkanut etelämpänä Baltian sekä Valko-Venäjän rintamilla. Hyökkäys oli työntymässä jo Itämeren rannalle ja Varsovan edustalle.

Laatokan ja Äänisen välissä joukot vetäytyivät ns. U-asemaan, jossa puna-armeijan hyökkäys pysäytettiin heinäkuun kuluessa. Ilomantsin suunnalla idästä edenneet divisioonat lyötiin viimeisissä merkittävässä taisteluissa elokuun alussa.

Kesän 1944 taistelut tuottivat siis lopulta torjuntamenestyksen, ja Suomi säästy miehitykseltä. Sotatilanne oli kuitenkin kehittynyt Saksan ja sen rinnalla taistelleiden maiden kannalta yhä huonommaksi, joten Suomen hallitukselle tuli kiire pyrkiä irtautumaan sodasta ennen Saksan lopullista luhistumista.

Lähteinä mm: Jatkosodan historia 5. osa (1992), Jatkosodan pikkujättiläinen (2005), Ari Raunio, Sotatoimet (2004), Ohto Manninen, Miten Suomi valloitetaan (Edita 2008) ja Pekka Visuri, Mannerheimin ja Rytin vaikeat valinnat (Docendo 2013).